

ADVIESNOTA EN BESLUIT VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 10 APRIL 2026

VOORSTEL

1. Een investeringskrediet van € 4.000.000 beschikbaar te stellen voor de derde fase van het clusterproject vismigratie;
2. Een aanvullend investeringskrediet van € 300.000 beschikbaar te stellen voor de uitvoering van fase 1 van het clusterproject vismigratie.

PROBLEEMSTELLING

Via de Europese Kaderrichtlijn Water zijn alle EU-lidstaten verplicht om uiterlijk 2027 de door henzelf gestelde doelen te halen. Alle waterschappen hebben in opdracht van de provincies de doelen in september 2021 geactualiseerd en bestuurlijk vastgelegd. Daarmee is waterschap Aa en Maas wettelijk gebonden aan het uitvoeren van de maatregelen die daarmee samenhangen. Onderdeel ervan is het bereiken van een gezonde visstand door het aanleggen van vispassages. Waterschap Aa en Maas heeft nog altijd een flinke vismigratie-opgave te realiseren tot eind 2027. Daarvoor is een versnelling nodig. Het algemeen bestuur heeft gevraagd deze versnelling via een clusteraanpak te realiseren. Dit voorstel geeft invulling aan die wens. De opgave die via deze clusteraanpak wordt gerealiseerd betreft in totaal 50 van de resterende vismigratieknelpunten.

Op 7 juni 2024 is door het Algemeen Bestuur ingestemd met de gefaseerde aanpak en is een investeringskrediet beschikbaar gesteld van € 3.000.000 voor de voorbereiding en uitvoering van fase 1 (17 locaties).

Op 4 juli 2025 is door het Algemeen Bestuur een investeringskrediet van € 3.000.000 beschikbaar gesteld voor de voorbereiding en uitvoering van fase 2 (14 locaties).

De huidige stand van zaken van het gehele clusterproject is als volgt (zie ook bijlage 5):

	STATUS	AANTAL			TOTAAL
		Fase 1	Fase 2	Fase 3	
GEREED	Knelpunt opgelost	5			5
	Opgave vervallen met onderbouwing	1	1		2
	Terug naar restopgave	1	1		2
LOPEND (2025/2026)	Gegund aannemer	10	1		11
	In voorbereiding		6		6
	Opgestart		4		4
NOG DOEN (2026/2027)	Nog opstarten		1	19	20
	TOTAAL	17	14	19	50

Om de voortgang te behouden en alle 50 knelpunten voor de KRW-deadline eind 2027 te kunnen oplossen wordt een volgende aanvraag gedaan om de derde en laatste fase (19 locaties, zie kaartje in bijlage 1) tijdig op te kunnen starten.

Daarnaast wordt een aanvullend investeringskrediet gevraagd voor de uitvoering van fase 1 (zie argumentatie hieronder).

Fase 2 loopt binnen de kaders wat betreft planning en budget.

BEOOGD EFFECT

Het oplossen van 19 vismigratieknelpunten in het beheergebied van waterschap Aa en Maas, te realiseren vóór eind 2027. En zo te voldoen aan de verplichting vanuit de KRW/ Europese wetgeving.

ARGUMENTEN

1.1 De clusteraanpak vismigratie is in lijn met het Bestuursakkoord 2023-2027 en geeft invulling aan de beleidsdoelen van het Waterbeheerplan 2022-2027.

Met de voorgestelde aanpak wordt invulling gegeven aan de beleidsopgave vismigratie en aan de wens van het bestuur om een versnelling te realiseren op de realisatie van de KRW-opgave vóór eind 2027.

1.2 De clusteraanpak vismigratie omvat de niet-complexe locaties en is gericht op 'meters maken'. Er is een verkenning uitgevoerd naar de resterende opgave voor vismigratie. Daarbij is op basis van een aantal criteria gezocht naar locaties die niet technisch complex zijn. Waar een technische vispassage met weinig ruimteclaim de best passende oplossing is die zonder gebiedsproces of grondverwerving is te realiseren. Ook moet geen sprake zijn van een beekherstelopgave ter plaatste; dit vraagt om een integrale benadering. Op basis van deze selectiecriteria is gekomen tot een lijst van locaties die voor een clusteraanpak in aanmerking komen.

1.3 Leren van eerdere fasen (fase 1 en 2).

Lessen uit de voorgaande fasen worden gebruikt om het proces in fase 3 te optimaliseren door onder andere:

- Scherpere keuze aan de voorkant van ontwerputgangspunten en type vispassage;
- Intensievere afstemming van eisen, uitgangspunten, keuzes en (tussentijdse) ontwerpen met beheerders en vergunningverleners;
- Meerdere, kleinere uitvoeringscontracten ten behoeve van voortgang.

2.1 Met aanvullende middelen kunnen alle geplande locaties uit fase 1 worden gerealiseerd én kan een meekoppelkans worden verzilverd.

De uitvoering van fase 1 is eind 2025 gegund aan de aannemer. Hierbij is echter één locatie 'in optie' gezet; deze is dus nog niet gegund, maar hiervoor kan later eenvoudig alsnog een aanvullende opdracht aan dezelfde aannemer worden verstrekt. Het investeringskrediet voor fase 1 is op dit moment niet toereikend om ook deze locatie te gunnen. De redenen hiervoor zijn:

- *Minder uniformiteit/ meer maatwerk dan verwacht:*
De in fase 1 opgepakte locaties zijn onderling erg verschillend. Dit leidde tot verschillende keuzes voor type vispassage en daardoor minder efficiëntie in het ontwerpproces;
- *Besteding interne uren hoger dan begroot door uitloop:*
In fase 1 is vertraging ontstaan door voorgaand punt en een nog niet gestroomlijnd intern proces rondom de Vergunning Eigen Dienst;
- *Conditionerende onderzoeken voor alle 50 locaties in fase 1 uitgevoerd:*
De vooronderzoeken zijn vanwege efficiëntie aan het begin van het project in één keer voor alle 50 vismigratieknelpunten uitgevoerd. Deze kosten drukken dus op fase 1, maar vervolggkosten voor dergelijke onderzoeken in volgende fases zijn daardoor beperkt.
- *Meerdere locaties in fase 1 met een fors peilverschil (> 1m).*
Hoe groter het peilverschil, hoe groter en dus duurder de constructie om dit peilverschil te overbruggen. Kosten vallen dan hoger uit dan het gemiddelde bedrag per vispassage van € 150.000, waarop de aanvraag voor fase 1 was gebaseerd.
- *Meekoppelkans: aanleg vispassage combineren met vervangen, verplaatsen en automatiseren van de stuw.*

Besloten is om dit direct mee te nemen in het ontwerp. Door daarvoor aanvullende middelen ter beschikking te stellen, kan werk met werk worden gemaakt. Dit draagt bij aan betere stuurbaarheid en waterconservering in het watersysteem van de Snelleloop/Berkenseloop.

KANTTEKENINGEN/RISICO'S

1.1 *Gevraagd investeringskrediet gebaseerd op ervaringscijfers uit de vorige twee fasen.*

De nu voorliggende aanvraag voor fase 3 betreft zowel de voorbereidings- als uitvoeringskosten. Daarbij zijn de ervaringen uit fase 1 en 2 als volgt meegenomen in de onderbouwing van deze aanvraag:

- Werkelijke bouwkosten (aanneemsom) zijn teruggerekend naar de bouwkosten per trap (5cm peilverschil), hieruit is vervolgens een gemiddelde afgeleid;
- Per locatie is het te overbruggen peilverschil van de stuw inzichtelijk gemaakt;
- Op basis hiervan is per locatie een richtinggevend bedrag voor de realisatiekosten te bepalen. Bovenstaande kostenanalyse laat zien dat de realisatiekosten voor een vispassage met huidig prijspeil al gauw richting de € 200.000 gaat, in plaats van het gemiddelde van € 150.000 dat ten grondslag lag aan de kredietaanvraag voor fase 1. Dit komt onder andere door gestegen kosten voor materiaal en arbeid.

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK

In de Programmabegroting 2026, vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur van 14 november 2025, is op basis van de programmering een investeringsvolume doorgerekend in meerjarig kader waarin onderhavig project is meegenomen.

PJB-nr.	Projectnaam	Fase	Besluit	Uitgaven/Inkomsten	Totaal
2023-032	Clusterproject vismigratie	Fase 1 & 2	4-7-2025	Uitgaven	€ 6.000.000
				Inkomsten	€ -2.575.000
		Fase 3	-	Uitgaven	€ 4.000.000
				Inkomsten	€ -1.300.000
Opgenomen in de programmering 2026				Totaal BRUTO	€ 10.000.000
				Totaal NETTO	€ 6.125.000

In de vergadering van het algemeen bestuur van 4 juli 2025 is in totaal € 6.000.000 ter beschikking gesteld voor de eerste twee fasen van de clusteraanpak vismigratieknelpunten.

Gevraagd krediet/dekking

Fase 3: Het gevraagde investeringskrediet voor fase 3 bedraagt € 4.000.000 en is daarmee gelijk aan het doorgerekende volume. Dit biedt voldoende dekking voor deze aanvraag en het effect hiervan is doorgerekend in meerjarig kader. Naast de interne kosten (eigen uren en rente) worden hiermee de nodige voorbereidings- uitvoeringsactiviteiten bekostigd, zoals bijvoorbeeld de conditionerende onderzoeken, ontwerp- en vergunningentraject en uiteindelijk de realisatie van de vistrappen.

Fase 1: Voor deze fase van de clusteraanpak wordt aanvullend een investeringskrediet van € 300.000 gevraagd om de hogere kosten te kunnen financieren (zie daarvoor Argumenten 2.1). Deze aanvraag is niet voorzien, maar het doorgerekende investeringsvolume biedt voldoende dekking en heeft geen nadelige financiële consequentie. Het effect van de hogere kosten wordt doorgerekend in meerjarig kader.

Subsidie/inkomsten

Fase 3: In de doorrekening is gerekend met 50% subsidie vanuit de bijdrageregeling Water en Bodem over de kosten exclusief de interne kosten (eigen uren en rente).

Fase 1: De hogere kosten (exclusief interne kosten) zijn eveneens voor 50% subsidiabel in voornoemde bijdrageregeling.

Effect op de exploitatie

Fase 3: De kapitaallasten worden effectief na oplevering van het project en naar verwachting is dat vanaf begrotingsjaar 2028. Op basis van normkosten nemen de jaarlijkse beheer- en onderhoudskosten toe met € 50.000 binnen de exploitatiebegroting van watersysteembeheer.

Fase 1: De vertraging in deze fase zorgt ervoor dat de kapitaallasten een jaar later effectief worden (2027 in plaats van 2026).

Het automatiseren van de bestaande stuw in de Berkenseloop vanuit de exploitatie was voorzien in 2026. Dit wordt nu meegenomen met het verplaatsen en nieuwbouwen van de stuw vanuit het aanvullend investeringskrediet.

De financiële consequentie van dit voorstel en de daarbij behorende kostenraming zijn zichtbaar in de bijlagen.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

Het clusterproject vismigratie draagt bij aan de volgende doelen voor een duurzaam waterschap zoals opgenomen in het WBP:

1) *Klimaatrobuust/klimaatadaptatief watersysteem:*

Als ontwerpeis wordt opgenomen om vispassages robuust te ontwerpen richting de toekomst, dus functionerend of aanpasbaar bij veranderingen in waterpeilen.

2) *Herstel biodiversiteit:*

Het project draagt bij aan herstel van een gezonde visstand in ons watersysteem.

UITVOERING/VERVOLG

Na besluitvorming door het algemeen bestuur zal fase 3 in voorbereiding worden genomen (opstellen ontwerpen, aanvragen Vergunningen Eigen Dienst). De bouw daarvan kan vervolgens in 2027 plaatsvinden.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

Er is een [projectwebsite](#) voor dit project ingericht. Daarnaast zullen direct belanghebbenden, met name aanliggende eigenaren van de betreffende stuw/ waterloop waar de werkzaamheden zullen plaatsvinden, gericht worden geïnformeerd. Aangezien de maatregelen volledig op eigen gronden van het waterschap worden uitgevoerd en geen gevolgen hebben voor het functioneren van het watersysteem of de wijze waarop het beheer en onderhoud wordt uitgevoerd, is geen uitgebreid participatie-/ consultatietraject voorzien. Als bij uitvoering tijdelijk gebruik moet worden gemaakt van gronden van derden worden hierover vooraf afspraken gemaakt.

BIJLAGEN

- 1) Locaties vismigratiekelpunten fase 3
- 2) Financiële paragraaf fase 3
- 3) Financiële paragraaf aanvullend krediet fase 1
- 4) Kostenraming (geheim)
- 5) Voortgang clusterproject vismigratie

VERSIEDATUM

24 februari 2026

AB-BESLUIT

Djuma zaaknummer: 744415

Djuma documentnummer: 745222

ONDERWERP:

Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding en uitvoering van Clusterproject vismigratie fase 3 en fase 1.

INVESTERINGSBESLUIT: IB 2026-09

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas;
gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van 24 februari 2026;
gelet op het bepaalde in de Waterschapswet, het Bestuursakkoord 2023-2027 en het Waterbeheerplan 2022-2027;
gezien het advies van de commissie Watersysteem en Waterveiligheid van 19 maart 2026;

BESLUIT:

- 1) Een investeringskrediet van € 4.000.000 beschikbaar te stellen voor de derde fase van het clusterproject vismigratie;
- 2) Een aanvullend investeringskrediet van € 300.000 beschikbaar te stellen voor de uitvoering van fase 1 van het clusterproject vismigratie.

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 10 april 2026,

De secretaris,

De dijkgraaf,

Peter Verlaan

Mario Jacobs